

Předmluva

Souhrnný roční tabelární přehled „Znečištění ovzduší a atmosférická depozice v datech, Česká republika...“ (dále jen Tabelární přehled) je vydáván jako základní materiál pro práci orgánů a organizací řešících problematiku životního prostředí a ochrany ovzduší v našem státě. Tabelární přehled je vydáván Českým hydrometeorologickým ústavem s různými formálními obměnami od začátku sedmdesátých let. V roce 1981, na základě dohody mezi tehdejšími ministerstvem lesního a vodního hospodářství a ministerstvem zdravotnictví, byl ČHMÚ pověřen souhrnným zpracováním a svodným pracovištěm za resort zdravotnictví byl určen Institut hygieny a epidemiologie – nyní Státní zdravotní ústav. Od uvedeného roku byla data z imisních sítí zmíněných organizací, ale i z dalších významných účelových sítí sledování stavu znečištění ovzduší, ukládána a zpracovávána v Interním (později Imisním) informačním systému (IIS), který byl subsystemem Informačního systému o území (ISU).

Od roku 1992 je Imisní informační systém, vedle ostatních informačních agend kvality ovzduší, integrální součástí Informačního systému kvality ovzduší (ISKO). Každoročně jsou do této imisní databáze ukládána kromě údajů ze sítí ČHMÚ a hygienické služby i data ze stanic sítí Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti (VÚLHM), ČEZ, a.s., provozovaných Organizací pro racionalizaci energetických závodů (ORGREZ), a řady institucí a ústavů resortu zemědělství, především z Výzkumného ústavu rostlinné výroby a ze sítí společnosti Ekotoxa. Ve staničních sítích dochází nadále k významným změnám. V roce 1993 to bylo především ukončení provozu dřívějšího a zahájení inovovaného automatizovaného imisního monitoringu (AIM) v síti ČHMÚ. Od roku 1996 jsou do imisní databáze ISKO ukládána a prezentována v Tabelárním přehledu data z německé strany „Černého trojúhelníku“, od roku 1997 také data z polské strany.

Předkládaný Tabelární přehled je výsledkem souhrnného zpracování imisních dat systematicky ukládaných za daný kalendářní rok. Jeho posláním je především včasná objektivní prezentace naměřených imisních dat z uvedených monitorovacích sítí. Významnou úlohou ročního zpracování je proces ověřování věrohodnosti naměřených dat, který je nedílnou součástí přípravy Tabelárního přehledu.

Od roku 1993 tvoří Tabelární přehled jednak tištěná část – souhrnný roční přehled, a jednak podrobná část denních údajů. Souhrnná část obsahuje prezentaci celé řady imisních měření ze specializovaných imisních sítí. Zejména jsou od roku 1994 uváděny v Tabelárním přehledu údaje o obsahu těžkých kovů v částicích atmosférického aerosolu. Dále se Tabelární přehled stal platformou pro prezentaci dat o chemickém složení srážkových vod. Od roku 1994 je imisní databáze rozšířena o údaje o těkavých organických látkách (VOC) v ovzduší, od roku 1995 o doprovodná meteorologická data a od roku 1997 o systematický monitoring perzistentních organických látek (POPs) a automatizovaný monitoring aromatických uhlovodíků.

V prezentaci Tabelárního přehledu dochází ke změně. Tištěná část obsahuje komentář a základní přehledy o měřicích místech, včetně souhrnných přehledů překročení imisních limitů podle nařízení vlády č. 350/2002 Sb., kterým se stanoví imisní limity a podmínky a způsob sledování, posuzování, hodnocení a řízení kvality ovzduší. Ostatní tabulkové přehledy včetně podrobného tabelárního přehledu denních průměrů na stanicích jsou uvedeny na příloženém CD. Celý Tabelární přehled je publikován na internetu (<http://www.chmi.cz>).

Rozsáhlejší hodnocení, zejména v územních souvislostech, je obsahem grafické ročenky, jejíž příprava navazuje na tabelární zpracování.

Zajištění obsahové i formální správnosti a kompletnosti Tabelárního přehledu a tlak na co nejvčasnější vydání jsou dva protichůdné požadavky provázející jeho přípravu a každá realizace ročního přehledu byla vždy kompromisem mezi těmito požadavky. O včasnosti vydání Tabelárního přehledu rozhoduje především termín dokončení ročního příjmu dat, jejich kompletnost, verifikace a opravy. Přes postupnou racionalizaci sběru dat, opírající se o důslednější využití výpočetní techniky při pořizování, sběru a verifikaci dat u příspěvateľů, neumožňuje zatím dosavadní praxe, zejména v případě manuálních sítí přispívajících organizací, ukončit příjem dat z předchozího roku, včetně jejich kompletnost a oprav, před koncem dubna. Od roku 1994 se standardní součástí přípravy staly statisticky podložené databázové aplikace pro vyhledávání významných chyb v rozsáhlých souborech naměřených hodnot. Nasazení těchto postupů před vlastním zpracováním je zcela nezbytné, ale opět prodlužuje termín konečného zpracování.

V roce 2002 vstoupil v platnost nový zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů a nařízení vlády č. 350/2002 Sb., kterým se stanoví imisní limity a podmínky a způsob sledování, posuzování, hodnocení a řízení kvality ovzduší. Prezentace naměřených a vypočtených dat (agregovaných údajů) v Tabelárním přehledu plně odpovídá této legislativě.

Na závěr je třeba připomenout, že tato publikace, ale především údajová základna, která je jejím východiskem, vzniká zásluhou velkého počtu lidí, pracovníků poboček ústavu, laboratoří úseku ochrany čistoty ovzduší ČHMÚ i spolupracujících organizací. Vlastní příprava tabelárního přehledu je výsledkem společné práce autorského kolektivu oddělení Informačního systému kvality ovzduší a pracovníků společnosti IDEA-ENVI, s.r.o.

Praha, červen 2004
Ing. Ivan Obrusník, DrSc.
ředitel ústavu